

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και διευθυντών των σχολικών μονάδων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Επισκόπηση του νομοθετικού πλαισίου.

Παρθένα Δουλκερίδου

Η έννοια και το περιεχόμενο της επιμόρφωσης

Η επιμόρφωση ως έννοια, έχει προσδιοριστεί από πολλούς μελετητές και αποτελεί κοινή συνισταμένη όλων ότι αποτελεί στρατηγικής σημασίας θεσμό για την προσωπική, επιστημονική και επαγγελματική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού, τη βελτίωση του εκπαιδευτικού έργου και τον εκσυγχρονισμό του εκπαιδευτικού συστήματος.

Ο Κωτσίκης (2003: 239) την προσδιορίζει ως την «εξωσχολική ή μετασχολική μόρφωση των ενηλίκων, για τη συμπλήρωση των κενών της εκπαίδευσης τους σε νέες εξελίξεις και τάσεις της ανθρώπινης δημιουργίας, με σκοπό τη βελτίωση της ατομικής, οικογενειακής και κοινωνικής διαβίωσης και συμπεριφοράς, καθώς και της επαγγελματικής τους απασχόλησης. Καλύπτει ατομικές, ομαδικές, τοπικές και εθνικές ανάγκες».

Κατά τον Ανδρέου (1992), η επιμόρφωση στοχεύει στη διαρκή ενημέρωση και υποστήριξη της επαγγελματικής και ατομικής ανάπτυξης του εκπαιδευτικού προσωπικού, προκειμένου να καλύπτονται οι ανάγκες που σχετίζονται με τη βελτίωση του επιπέδου της παρεχόμενης εκπαίδευσης και την αύξηση της αποτελεσματικότητας του σχολικού συστήματος. Χαρακτηριστικά αναφέρει «φαίνεται ότι υπάρχει μια συμφωνία για τη βελτίωση της κατάρτισης, να καλυφθούν οι αδυναμίες της βασικής εκπαίδευσης¹, ώστε να μπορούν (οι εκπαιδευτικοί) να ανταπεξέλθουν στα προβλήματα που θέτει η μαζικοποίηση της εκπαίδευσης, η πολυμορφία και η αυξανόμενη ετερογένεια του σχολικού πληθυσμού» (Ανδρέου, 1999: 246).

Ο Μαυρογιώργος (1999: 101) ορίζει την επιμόρφωση ως «το σύνολο των δραστηριοτήτων και διαδικασιών που συνδέονται με τη σύλληψη, το σχεδιασμό και την εφαρμογή ειδικών προγραμμάτων, που έχουν ως πρωταρχικό σκοπό τη βελτίωση, την αναβάθμιση και την περαιτέρω ανάπτυξη των ακαδημαϊκών- θεωρητικών ή πρακτικών, επαγγελματικών και προσωπικών ενδιαφερόντων, ικανοτήτων γνώσεων και δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών, κατά τη διάρκεια της θητείας τους» (σελ. 101). Ο ορισμός αυτός συνεπάγεται σύμφωνα με το Μαυρογιώργο (1996: 86-88) και την παραδοχή κάποιων αξιών και όρων σχετικά με την επιμόρφωση όπως:

- α) Η επιμόρφωση προϋποθέτει την ύπαρξη κάποιας ακαδημαϊκής μόρφωσης και επαγγελματικής εκπαίδευσης².

β) Κάθε επιμορφωτική διαδικασία συνδέεται στενά με την προϋπάρχουσα βασική εκπαίδευση. Συσχετίζονται, αλληλοσυμπληρώνει και τροφοδοτεί η μία την άλλη.

γ) Κάθε εκπαιδευτικός μπορεί να ακολουθήσει τόσο σε προσωπικό-ατομικό επίπεδο, όσο και σε συλλογικό επίπεδο, επιμορφωτικές δραστηριότητες. Η αυτομόρφωση³ του εκπαιδευτικού συμπληρώνεται από οργανωμένες θεσμικές εσωσχολικές ή εξωσχολικές επιμορφωτικές παρεμβάσεις με στόχο την ικανοποίηση των επιμορφωτικών του αναγκών και την ακαδημαϊκή, επαγγελματική και προσωπική του ανάπτυξη και εξέλιξη.

δ) Η επιμόρφωση αποτελεί μια διαρκή, αδιάκοπη και φυσική διαδικασία επαγγελματικής και προσωπικής εξέλιξης των εκπαιδευτικών και η συνδρομή της πολιτείας είναι καθοριστική ως προς την εξασφάλιση των πλαισίου υλοποίησης της.

ε) Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών εντάσσεται στα πλαίσια της δια βίου μάθησης⁴ και ανάπτυξης πολιτικών δια βίου παιδείας.

στ) Η επιμόρφωση πρέπει να κινείται στην κατεύθυνση ικανοποίησης των ακαδημαϊκών, επαγγελματικών και προσωπικών αναγκών των εκπαιδευτικών, οι οποίες κατά πολύ διαμορφώνονται από τη βασική τους εκπαίδευση και το εκπαιδευτικό σύστημα και να παρέχει τη δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς του αυτοπροσδιορισμού και της αυτορρύθμισης και όχι της εξωτερικής επιβολής.

Η σημασία της επιμόρφωσης

Η επιμόρφωση αποτελεί μια πολυδιάστατη διαδικασία τόσο προσωπικής όσο και θεσμικής παρέμβασης, σκοπεύοντας στο ατομικό και συλλογικό όφελος, του εκπαιδευτικού, του σχολείου, του εκπαιδευτικού συστήματος. Η επαγγελματική και προσωπική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού αποτελεί καθοριστικό παράγοντα της ποιοτικής βελτίωσης του εκπαιδευτικού έργου (Day, 2003).

Καθίσταται βασικό εργαλείο για την εισαγωγή αλλαγών, καινοτομιών και μεταρρυθμίσεων, που υπαγορεύονται από αλλαγές στο κοινωνικοοικονομικό, πολιτικό, πολιτισμικό, επιστημονικό και τεχνολογικό επίπεδο, με στόχο να εξασφαλίσει τη συνάντηση των εκπαιδευτικών ή να μετριάσει την αντίστασή τους. (Χατζηπαναγιώτου, 2001).

Ιδιαίτερα για τους νεοδιοριζόμενους εκπαιδευτικούς η επιμόρφωση αποκτά βαρύνουσα σημασία. Αποτελεί μέρος των διαδικασιών υποδοχής και ένταξης των νέων εκπαιδευτικών και ακολουθεί την άσκηση του έργου τους σε όλη τη διάρκεια της επαγγελματικής τους θητείας. Η σύγχρονη αντίληψη για την επιμόρφωση που προωθεί την επαγγελματική και προσωπική ανάπτυξη των νέων εκπαιδευτι-

κών, είναι αυτή που ανταποκρίνεται στις ανάγκες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους, καλλιεργεί την αυτομόρφωση και λειτουργεί ως μέθοδος ανανέωσης, κριτικής θεώρησης και ενεργητικής παρέμβασης (Καραγιάννης, Σταγιά, Τσιρίκου, 2005. Καταβάτη, Ε. και Τσερεγκούνη, Α. 2005).

Ο Ξωχέλλης (2003) επισημαίνει ότι η ενδοσχολική επιμόρφωση τα τελευταία χρόνια αναδεικνύεται διεθνώς, καθώς συνδέεται με τη σύγχρονη τάση για αποκέντρωση της εκπαίδευσης και προώθηση της αυτονομίας της σχολικής μονάδας. Η σχολική μονάδα με την ενδοσχολική επιμόρφωση διευρύνει το ρόλο της ,από απλός εκτελεστής των επιταγών της κεντρικής εξουσίας, γίνεται διαμορφωτής της άσκησης της εκπαιδευτικής πολιτικής, αποκτά δύναμη, λαμβάνει αποφάσεις σε συνάρτηση με εντοπισμένες ανάγκες της, προγραμματίζει και οργανώνει τις επιμορφωτικές διαδικασίες με βάση τις υπάρχουσες συνθήκες.

Θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η επιμόρφωση, όπως χαρακτηριστικά υπογραμμίζει ο Μαυρογιώργος (2003: 363) μέσα από μια άλλη οπτική γωνία, λειτουργεί και ως μηχανισμός ιδεολογικής συμμόρφωσης και επιβολής κυρίαρχων εκπαιδευτικών επιλογών και η ρητορική που αναπτύσσεται συχνά για την αναβάθμιση των εκπαιδευτικών είναι κενό σχήμα λόγου, μια και στην πράξη κυριαρχούν τάσεις συγκεντρωτισμού, τυποποίησης και εξορθολογισμού.

Σε ότι αφορά τους διευθυντές των σχολικών μονάδων η επιμόρφωση στο γνωστικό αντικείμενο της Διοίκησης των Εκπαιδευτικών Μονάδων, αποτελεί ζήτημα μείζονος σημασίας για την ποιοτική και αποδοτική λειτουργία του σχολείου, μια και οι διευθυντές έχουν τη δυνατότητα να αποκτήσουν επιστημονικές γνώσεις στο σύγχρονο μάνατζμεντ, να καλλιεργήσουν και να αναπτύξουν τις κατάλληλες δεξιότητες για τη διαχείριση των ανθρώπινων και υλικών πόρων της σχολικής μονάδας, να μετασχηματίσουν τυχόν δυσλειτουργικές αντιλήψεις, στάσεις και συμπεριφορές. Με την επιμόρφωση ο διευθυντής διευκολύνεται στο έργο του, ανοίγονται δρόμοι για να ασκήσει αποτελεσματικά και αποδοτικά τις λειτουργίες της διοίκησης, να προγραμματίσει το εκπαιδευτικό έργο, να οργανώσει τις εργασίες, να κατανείμει τις αρμοδιότητες και να εκχωρήσει εξουσίες, να εμπνεύσει και να υποκινήσει το ανθρώπινο δυναμικό του σχολείου του, καλλιεργώντας δεξιότητες επικοινωνίας, εμπνύχωσης της ομάδας και διαχείρισης των συγκρούσεων, να γνωρίσει τεχνικές και μέσα αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου.

Επισκόπηση του νομοθετικού πλαισίου της επιμόρφωσης

Σε ότι αφορά την επιμορφωτική πολιτική για τους εκπαιδευτικούς και τους διευθυντές των σχολικών μονάδων της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, θα επιχειρηθεί μια επισκόπηση του νομοθετικού πλαισίου των τελευταίων τριάντα ετών.

Σχολές Επιμόρφωσης Λειτουργών Δημοτικής Εκπαίδευσης

Με το Π.Δ. 255/79 θεσμοθετούνται οι Σχολές Επιμόρφωσης Λειτουργών Δημοτικής Εκπαίδευσης (ΣΕΛΔΕ) με στόχο τη μαζική επιμόρφωση των δασκάλων. Οι σχολές αυτές, διακτινωμένες σε πολλές πόλεις της Ελλάδας, προσέφεραν ποικίλες μορφές επιμόρφωσης, όπως μονοετούς διάρκειας, εισαγωγική διάρκειας τριών μηνών για τους νεοδιόριστους δασκάλους, ταχύρρυθμη διάρκειας μέχρι τεσσάρων εβδομάδων και τέλος, επιμόρφωση διάρκειας μέχρι δύο μήνες για τα εκπαιδευτικά στελέχη, με στόχο την ενημέρωσή τους σε θέματα διοίκησης και εποπτείας των σχολείων, καθώς και παιδαγωγικής καθοδήγησης. Μειονεκτήματα του συστήματος επιμόρφωσης μέσω των ΣΕΛΔΕ αφορούν το υψηλό κόστος λειτουργίας, τη μη μαζική επιμόρφωση, το συγκεντρωτικό χαρακτήρα του προγράμματος και του πλαισίου διεξαγωγής της επιμόρφωσης που δεν επέτρεπε την συμμετοχή των εκπαιδευτικών και εν τέλει δεν ανταποκρίνονταν στις εκπαιδευτικές τους ανάγκες καθώς και τον ακαδημαϊκό χαρακτήρα της, χωρίς σύνδεση με την εκπαιδευτική πράξη (Ξωχέλλης, 2003. Μαυρογιώργος, 1996).

Περιφερειακά Επιμορφωτικά Κέντρα

Με το νόμο 1566/1985 ιδρύονται τα Περιφερειακά Επιμορφωτικά Κέντρα (ΠΕΚ), ως μια νέα πρόταση επιμόρφωσης με μεγαλύτερη ευελιξία καθώς οργανώνονται σε περιφερειακό επίπεδο. Ορίζονται οι σκοποί της επιμόρφωσης που αφορούν την ενημέρωση των νεοδιοριζόμενων εκπαιδευτικών σχετικά με τα αναλυτικά προγράμματα, τη διδακτική μεθοδολογία και τα διδακτικά βιβλία, καθώς και την ενημέρωση των υπηρετούντων εκπαιδευτικών σε θέματα εκπαιδευτικά (μεθοδολογία, εξελίξεις στις επιστήμες) και αλλαγές. Ως μορφές επιμόρφωσης ορίζονται: α) η εισαγωγική επιμόρφωση των υποψηφίων για διορισμό ή νεοδιόριστων εκπαιδευτικών, η οποία είναι υποχρεωτική και στόχο έχει την συμπλήρωση της βασικής τους εκπαίδευσης β) η ετήσια επιμόρφωση που αφορά εκπαιδευτικούς με πενταετή τουλάχιστον εκπαιδευτική υπηρεσία και στοχεύει στην ενημέρωσή τους για τις εξελίξεις της επιστήμης τους και τις μεθόδους διδασκαλίας και γ) οι περιοδικές επιμορφώσεις που υλοποιούνται κατά τη διάρκεια του διδακτικού έτους σε περιπτώσεις αλλαγών των αναλυτικών προγραμμάτων, των διδακτικών βιβλίων, μεθόδων κ.ά. Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο αποτελεί τον κεντρικό φορέα της επιμόρφωσης.

Στη συνέχεια με το νόμο 1824/88 επέρχονται αλλαγές στα ΠΕΚ. Σε ότι αφορά τις μορφές επιμόρφωσης, αντικαθίσταται η ετήσια από την περιοδική επιμόρφωση. Οι περιοδικές επιμορφώσεις αντικαθίστανται από ειδικά επι-

μορφωτικά προγράμματα βραχείας διάρκειας, με σκοπό την ενημέρωση σε εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις. Καταργείται το Π.Ι. ως φορέας επιμόρφωσης και αντικαθίσταται από διάφορους φορείς, όπως τα ίδια τα ΠΕΚ, τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ), τα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΤΕΙ), οι ίδιες οι σχολικές μονάδες και η Σχολή Εκπαιδευτικών Λειτουργών Επαγγελματικής και Τεχνικής Εκπαίδευσης (ΣΕΛΕΤΕ). Τέλος κάθε ΠΕΚ αποτελεί Ν.Π.Δ.Δ. και έχει τη δική του διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια. Θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι θεσμός των ΠΕΚ ενεργοποιήθηκε και άρχισε η λειτουργία τους το σχολικό έτος 1992-93.

Με τον νόμο 2009/14-2-92, η εισαγωγική επιμόρφωση των υπονηφίων για διορισμό ή νεοδιόριστων εκπαιδευτικών και η περιοδική επιμόρφωση των υπηρετούντων εκπαιδευτικών γίνονται υποχρεωτικές. Το Π.Ι. καθίσταται και πάλι φορέας επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών.

Συμπερασματικά, θα μπορούσε κανείς να διαπιστώσει σε ότι αφορά το θεσμό των ΠΕΚ, ότι παρουσίασε παλινωδίες και αρκετές τροποποιήσεις. Παρουσιάστηκαν οργανωτικές και λειτουργικές αδυναμίες. Αυτές προσδιορίζονται από τον Ανδρέου (1999) σε σχέση με το μικρό αριθμό εκπαιδευτικών, τη λειτουργία σε περιορισμένες γεωγραφικές περιοχές (16 έδρες ΠΕΚ), τη μη ικανοποίηση των πραγματικών αναγκών των εκπαιδευομένων. Δεν αναζητήθηκαν επιμορφωτές υψηλού επίπεδου και επιστημονικού κύρους. Είχαν σεμιναριακή μορφή και μορφή διάλεξης. Ο Ξωχέλλης (2005) αναφέρει σχετικά ότι ο σχολειοποιημένος τρόπος κατάρτισης των προγραμμάτων σπουδών και τα πολλά μαθήματα δεν επέτρεπαν ούτε εμβάθυνση στα γνωστικά αντικείμενα, αλλά και δεν συνυπολογίζονταν οι επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών.

Επίσης δεν συνδέθηκαν με τα Πανεπιστήμια, ώστε να μετατραπούν σε εστίες έρευνας και παραγωγής επιστημονικής γνώσης. Σε έρευνα των Ε.Ταρατόρη-Τσαλκατίδου (2000) που αφορούσε τη μέτρηση στάσεων και τη διερεύνηση συμπεριφορών για την επιμόρφωση σε εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από την Αλεξανδρούπολη και τη Θεσσαλονίκη το Νοέμβριο του 1998, αναδεικνύονται ως φορείς επιμόρφωσης οι πανεπιστημιακές σχολές εκπαίδευσης εκπαιδευτικών και απορρίπτονται άλλοι φορείς και ιδιαίτερα τα Π.Ε.Κ.

Τα ΠΕΚ σήμερα υπολειπονται και προσφέρουν μόνο την εισαγωγική επιμόρφωση για τους νεοδιόριστους εκπαιδευτικούς και ορισμένα προαιρετικά προγράμματα.

Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας, Μορφωτικά Κέντρα Στήριξης της Εκπαίδευσης, Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων, Διδασκαλεία Δημοτικής Εκπαίδευσης και Νηπιαγωγών

Σημαντικός για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών είναι ο νόμος 2327/1995 που θεσπίζει νέους φορείς επιμόρφωσης. Με το άρθρο 1 του νόμου, ιδρύεται το Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας (Ε.ΣΥ.Π.), με ρόλο εισηγητικό προς την κυβέρνηση θεμάτων εκπαιδευτικής πολιτικής και επιμόρφωσης.

Με το άρθρο 2, ιδρύεται το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας(Κ.Ε.Ε.), με σκοπό την προαγωγή της έρευνας σε θέματα οργάνωσης της εκπαίδευσης, μεθόδων διδασκαλίας, συνεχιζόμενης εκπαίδευσης και κατάρτισης, καθώς και εκπόνησης μελετών και τεκμηρίωσης στα θέματα αυτά.

Στο άρθρο 3 αναφέρεται η ίδρυση Μορφωτικών Κέντρων Στήριξης της Εκπαίδευσης (ΜΟ.ΚΕ.ΣΕ.) . Κάθε τέτοιο κέντρο αποτελεί έδρα του Π.Ε.Κ. που τυχόν λειτουργεί στο νομό και προσδιορίζεται ως κέντρο εκπαίδευσης, επιμόρφωσης και επανακατάρτισης των εκπαιδευτικών, συντονισμού της επαγγελματικής κατάρτισης και εναρμόνισής της με την εκπαίδευση. Στις αρμοδιότητές του είναι η ίδρυση και η λειτουργία βιβλιοθηκών για τις ανάγκες της εκπαιδευτικής κοινότητας, η δημιουργία και λειτουργία σύγχρονου χώρου, κατάλληλα εξοπλισμένου για συνέδρια, ημερίδες, σεμινάρια, κατάρτιση, επιμόρφωση, διαλέξεις, πολιτιστικές εκδηλώσεις καθώς και η λειτουργία δικτύου υπολογιστών για την εξοικείωση των εκπαιδευτικών με τις νέες τεχνολογίες. Επίσης στόχο αποτελεί η ίδρυση ανοικτού πανεπιστημίου

Με το άρθρο 4, ιδρύεται το Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Ι.Δ.ΕΚ.Ε.), με σκοπό τη μελέτη, την έρευνα, την παροχή πληροφοριών και την ανάπτυξη δραστηριοτήτων σε θέματα που αφορούν την εκπαίδευση των ενηλίκων και τη λαϊκή επιμόρφωση. Οι νέοι αυτοί φορείς, δυστυχώς δεν συνέβαλλαν στη βελτίωση της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών μια και τα μεν ΜΟ.ΚΕ.ΣΕ δεν λειτούργησαν ποτέ και το Ι.Δ.ΕΚ.Ε. δεν δραστηριοποιήθηκε σε προγράμματα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών.

Με το άρθρο 5 το Μαράσλειο Διδασκαλείο Δημοτικής Εκπαίδευσης (Μ.Δ.Δ.Ε.) εντάσσεται από το ακαδημαϊκό έτος 1995-96 στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης (Π.Τ.Δ.Ε.) του Πανεπιστημίου Αθηνών το οποίο έχει και την ευθύνη λειτουργίας του, με σκοπό την μετεκπαίδευση και εξειδίκευση του προσωπικού της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Οι σπουδές είναι υποχρεωτικές, διάρκειας δύο ετών και οι μετεκπαιδευόμενοι παίρνουν εκπαιδευτική άδεια. Στους αποφοίτους χορηγείται δίπλωμα διετούς μετεκπαίδευσης στις Επιστήμες της Αγωγής. Με το άρθρο 8 ιδρύεται και Διδασκαλείο Νηπιαγωγών στο Πανεπιστήμιο Αθηνών καθώς και αντίστοιχα Διδασκαλεία

ιδρύονται στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.). Εν συνεχεία, με διάφορα προεδρικά διατάγματα ιδρύονται Διδασκαλεία Δημοτικής Εκπαίδευσης και Νηπιαγωγών και σε άλλα πανεπιστήμια (Πάτρα, Ιωάννινα, Κρήτη, Ρόδο κ. ά). Με τον τρόπο αυτό δίνεται η δυνατότητα ουσιαστικής επιμόρφωσης, μακροχρόνιας, οργανωμένης, υπό την εποπτεία των πανεπιστημίων, με αλλαγή από τα διδακτικά καθήκοντα.

Οργανισμός Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών, Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης

Με το νόμο 2986/2002, και το άρθρο 6, ιδρύεται ο Οργανισμός Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών (Ο.ΕΠ.ΕΚ.). Έργο του Ο.ΕΠ.ΕΚ. είναι: α) Ο σχεδιασμός της επιμορφωτικής πολιτικής για τους εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και η υποβολή σχετικών προτάσεων στο ΥΠΕΠΘ β) Ο συντονισμός όλων των μορφών και τύπων επιμόρφωσης καθώς και η εφαρμογή επιμορφωτικών δράσεων γ) Η κατάρτιση επιμορφωτικών προγραμμάτων, τα οποία ύστερα από έγκριση του ΥΠΕΠΘ υλοποιούνται από τους επιμορφωτικούς φορείς δ) Η ανάθεση επιμορφωτικού έργου σε αρμόδιους φορείς και η εισήγηση στον Υπουργό Παιδείας για τη σύσταση αυτοτελών επιμορφωτικών κέντρων και μονάδων ε) Η κατανομή και η διαχείριση των πόρων που διατίθενται για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και στ) Η πιστοποίηση φορέων και τίτλων στον τομέα της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών. Ο οργανισμός για την υλοποίηση των σκοπών του, συνεργάζεται με το Π.Ι., το Κ.Ε.Ε., με δημόσιες υπηρεσίες και οργανισμούς, με ελληνικούς και ξένους φορείς επιμόρφωσης, με ελληνικά και ξένα πανεπιστήμια και Τ.Ε.Ι., με ερευνητικά κέντρα και προβαίνει σε ανταλλαγές ειδικών επιστημόνων. Ο Ο.ΕΠ.ΕΚ., όπως επισημαίνεται από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2009), δυστυχώς μέχρι σήμερα δεν μπόρεσε να ενεργοποιηθεί και να δώσει μια νέα πνοή στο ζήτημα της επιμόρφωσης καθώς το νομοθετικό πλαίσιο του παραμένει έως σήμερα απλά μια τυπική ρύθμιση.

Με το νόμο 3966/2011 ιδρύεται το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.), μία νέα δομή στην οποία συγχωνεύονται ο Ο.ΕΠ.ΕΚ., το Κ.Ε.Ε. και το Π.Ι. Το Ι.Ε.Π. αποτελεί Ν.Π.Ι.Δ. και τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Παιδείας. Κύριος σκοπός του είναι η επιστημονική έρευνα και η μελέτη θεμάτων τα οποία αφορούν την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, τη μετάβαση από την δευτεροβάθμια στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς και η διαρκής υποστήριξη του σχεδιασμού και της εφαρμογής της εκπαιδευτικής πολιτικής στα θέματα αυτά (<http://www.iep.edu.gr/site/index.php/el>).

Αξίζει να αναφερθεί ότι ανάμεσα στους φορείς που δραστηριοποιούνται

στην επιμόρφωση των στελεχών του ευρύτερου δημόσιου τομέα είναι και το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Κ.Δ.Δ.Α.) του Υπουργείου Εσωτερικών, που με το Ινστιτούτο Επιμόρφωσης (ΙΝ.ΕΠ.) και τα Περιφερειακά Ινστιτούτα Επιμόρφωσης (Π.ΙΝ.ΕΠ.) καταρτίζει επιμορφωτικά προγράμματα και δίνει τη δυνατότητα στους υπάλληλους της δημόσιας διοίκησης και τοπικής αυτοδιοίκησης, να ενισχύσουν τις δεξιότητές τους και να βελτιώσουν την προοπτική εξέλιξή τους στην υπηρεσία τους. Ειδικότερα ο Τομέας του Δημοσίου Μάνατζμεντ έχει ως στόχο, με τα επιμορφωτικά προγράμματα που παρέχει, να ενημερώσει και εξοικειώσει το στελεχιακό δυναμικό των Δημόσιων Υπηρεσιών στη σύγχρονη διοικητική τεχνική και μεθοδολογία, στο πλαίσιο του εκσυγχρονισμού και εκδημοκρατισμού της διοικητικής συμπεριφοράς (<http://www.ekdd.gr/inep/index.php>).

Με την ψήφιση του νόμου 3848/19-05-2010, που αφορά την αναβάθμιση του ρόλου του εκπαιδευτικού και συγκεκριμένα στο άρθρο 11, παρ.9, αναφέρεται μεταξύ άλλων ότι για την επιλογή σε θέσεις διευθυντών των σχολικών μονάδων, καθώς και άλλων στελεχών της εκπαίδευσης, απαιτείται η κατοχή πιστοποιητικού διοικητικής επάρκειας, το οποίο θα χορηγείται ύστερα από παρακολούθηση αντίστοιχου ειδικού προγράμματος στο Ε.Κ.Δ.Δ.Α., καθώς και πιστοποιητικού γνώσεων και δεξιοτήτων στις Τ.Π.Ε., επιπέδου Ι. Οι θετικές αυτές εξελίξεις στον τομέα της διοικητικής επιμόρφωσης των διευθυντών των σχολικών μονάδων, δυστυχώς στη συνέχεια με το άρθρο 29, παρ. 5, του παρόντος νόμου, έρχονται να ανατραπούν ή καλύτερα να ανατεθούν στο μέλλον, μια και αναφέρεται ότι «το πιστοποιητικό διοικητικής επάρκειας δε θεωρείται απαραίτητο προσόν για τους υποψήφιους διευθυντές σχολικών μονάδων, κατά τις δύο πρώτες εφαρμογές του παρόντος νόμου».

Στρατηγικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και των στελεχών εκπαίδευσης

Στα περισσότερα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα τελευταία χρόνια έλαβαν χώρα εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις και αλλαγές που αφορούσαν την αρχική εκπαίδευση, την επιμόρφωση, τον επαγγελματικό ρόλο καθώς και τις συνθήκες εργασίας των εκπαιδευτικών και στελεχών εκπαίδευσης (Eurydice, 2005: 1-3).

Στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί η ενίσχυση των πολιτικών και πρακτικών επιμόρφωσης και επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών και των στελεχών εκπαίδευσης μια και είναι κοινή διαπίστωση ότι τα εκπαιδευτικά επαγγέλματα απαιτούν συνεχή επαγγελματική εξέλιξη σε όλη τη διάρκεια του επαγγελματικού βίου. Στην κατεύθυνση αυτή, ενθαρρύνεται η ανάπτυξη

δεξιοτήτων μέσω της τυπικής, μη τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης, προωθούνται ανταλλαγές και τοποθετήσεις ως ευκαιρίες συνεχούς επαγγελματικής εξέλιξης, δίνεται ο κατάλληλος χρόνος για μελέτη και συμμετοχή σε έρευνες πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, καθώς και οι συμπράξεις μεταξύ σχολικών μονάδων, εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και άλλων φορέων έτσι ώστε να προωθηθούν ποιοτικές δράσεις κατάρτισης και να δημιουργηθούν καινοτόμα δίκτυα (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2007: 14).

Σε ότι αφορά την επιμορφωτική πολιτική για τα στελέχη της εκπαίδευσης (Γκόβαρης και Ρουσάκης, 2008: 62-70) η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει ένα μοντέλο ενδοϋπηρεσιακής επιμόρφωσης που περιλαμβάνει: α) τη συμμετοχή σε προγράμματα εισαγωγικής κατάρτισης κατά τα τρία πρώτα χρόνια κατάληψης της θέσης στελέχους β) την καθοδήγηση από πεπειραμένους αρμόδιους επαγγελματίες και την πρόσβαση σε ένα δίκτυο οδηγιών σε όλη τη διάρκεια του επαγγελματικού τους βίου- ενδεικτικά αναφέρουμε ότι στη Μεγάλη Βρετανία (Barnett, G.,B. & O' Mahony,R.,G., 1999), τα τελευταία χρόνια υιοθετούνται όλο και περισσότερο προγράμματα mentoring και coaching με στόχο την ενίσχυση των νέων διευθυντών κατά την ανάληψη της διευθυντικής τους θέσης. Ο θεσμός του μέντορα συνίσταται σε μια υποστηρικτική σχέση μεταξύ του μέντορα που είναι ένας έμπειρος διευθυντής και του νέου διευθυντή που επικεντρώνεται στη βελτίωση της ικανότητας επίλυσης προβλημάτων και στην κατανόηση της σχέσης μεταξύ της καθημερινής ζωής στο σχολείο και των θεωριών μάθησης. Το coaching αποτελεί μια δυναμική εκπαίδευση σε έναν τομέα ή αντικείμενο για συγκεκριμένη χρονική διάρκεια που ενδιαφέρει το νέο διευθυντή. π.χ. στην εκπαιδευτική νομοθεσία - και γ) τη συμμετοχή τους σε ετήσιες συζητήσεις, οι οποίες αφορούν τις επιμορφωτικές τους ανάγκες και την επαγγελματική τους ανάπτυξη στα πλαίσια προγραμμάτων ανάπτυξης της υπηρεσίας στην οποία εργάζονται.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση χρηματοδοτεί ή συγχρηματοδοτεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο και σε επίπεδο κρατών μελών, προγράμματα δράσης, που αφορούν την ενδοϋπηρεσιακή επιμόρφωση με στόχο τη διαρκή ενημέρωση και ανανέωση των γνώσεων και δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών και στελεχών της εκπαίδευσης και την επαγγελματική τους ανάπτυξη (ARION, Comenius, Grunving κ.ά).

Αξίζει να αναφερθεί η χρηματοδότηση επιμορφωτικών προγραμμάτων από το 1995 και μετά, κατά 75% από πόρους του Β' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (Κ.Π.Σ.) Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ε.Π.Ε.Α.Κ. Ι) με το σχετικό πρόγραμμα «Ενέργεια 1.3.α Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών» που αφορούσε τη σύνδεση της επιμόρφωσης με τη δια βίου εκπαίδευση, την καταγραφή των επιμορφωτικών αναγκών των εκπαιδευτικών, τη δημιουργία συστήματος πιστοποίησης των επιμορφωτικών

προγραμμάτων, των εκπαιδευτών και των φορέων επιμόρφωσης, καθώς και τη στήριξη των υφιστάμενων φορέων επιμόρφωσης όπως Π.Ι., Π.Ε.Κ. κ.ά. Επίσης δόθηκε ώθηση στην ενδοσχολική επιμόρφωση και την εξ αποστάσεως εκπαίδευση-επιμόρφωση.

Ακόμη με το Γ' Κ.Π.Σ., Ε.Π.Ε.Α.Κ. II, και την Ενέργεια 2.1.1 «Επιμόρφωση Στελεχών Διοίκησης της Εκπαίδευσης», ανατίθεται η συγγραφή βιβλίων που αφορούν τη διοίκηση της εκπαίδευσης σε έγκριτους επιστήμονες, με στόχο τον εμπλουτισμό και την βελτίωση των γνώσεων και των δεξιοτήτων των στελεχών της εκπαίδευσης.

Τέλος η Ευρωπαϊκή Ένωση προωθεί την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και στελεχών εκπαίδευσης στο πλαίσιο επιστημονικών δικτύων και συλλογικών πρωτοβουλιών σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Συμπεράσματα -Συζήτηση

Από την επισκόπηση του νομοθετικού πλαισίου της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, διαπιστώνεται ότι στη χώρα μας σχεδόν όλα τα επιμορφωτικά προγράμματα σχεδιάζονται και υλοποιούνται κάτω από την εποπτεία της κεντρικής εξουσίας του Υπουργείου Παιδείας. Σκοπός τους είναι κυρίως η εξυπηρέτηση των αναγκών του υφιστάμενου εκπαιδευτικού συστήματος και ο σχεδιασμός, η οργάνωση και υλοποίησή τους γίνεται με την εποπτεία των επίσημων κρατικών φορέων. Ο Μαυρογιώργος (1998: 122) αναφέρει χαρακτηριστικά ότι «η επιμόρφωση στα ελληνικά εκπαιδευτικά προγράμματα λειτουργεί ως μηχανισμός προώθησης της επίσημης εκπαιδευτικής πολιτικής στο επίπεδο της καθημερινής σχολικής πράξης». Επίσης είναι πολύ σημαντικό το γεγονός ότι το πλαίσιο και η μεθοδολογία αξιολόγησης όλων αυτών των επιμορφωτικών προγραμμάτων υπήρξε ανεπαρκής, έτσι ώστε να μην παρέχεται η κατάλληλη πληροφόρηση και ανατροφοδότηση με σκοπό τη βελτίωσή τους. Διαπιστώνεται ότι «δεν έγινε ποτέ έως σήμερα συστηματική αξιολόγηση (με την επιστημονική σημασία του όρου) της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στη Ελλάδα» (Ξωχέλλης, 2005: 128).

Ακόμη, σε ότι αφορά την εφαρμογή των προγραμμάτων επιμόρφωσης διαπιστώνονται ελλείψεις, αδυναμίες και προβλήματα όπως έλλειψη συγκροτημένου σχεδίου επιμόρφωσης, έλλειψη συνέχειας και συνέπειας μεταξύ των διαφόρων επιμορφωτικών δράσεων, προβλήματα οργάνωσης, θεωρητικές και επιφανειακές προσεγγίσεις⁵ πολλών αντικειμένων χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι αρχές της εκπαίδευσης ενηλίκων και οι πραγματικές ανάγκες των επιμορφούμενων. Διαφαίνονται δυσκολίες στην υλοποίηση αποκεντρωμένων επιμορφωτικών δράσεων, υπάρχει έλλειψη πληροφόρησης και κινήτρων και έλλειψη

ειδικών επιμορφωτικών προγραμμάτων για επιμέρους ομάδες, όπως π.χ. τα στελέχη της εκπαίδευσης κ.ά. (Π.Ι., 2009: 5, Χαραμής και Κοτσιφάκης, 2005).

Σε ότι αφορά τους διευθυντές των σχολικών μονάδων και το γνωστικό αντικείμενο της Διοίκησης των Εκπαιδευτικών Μονάδων, θα πρέπει να επισημανθεί ότι η Διοίκηση της Εκπαίδευσης ως επιστημονικός κλάδος στη Ελλάδα, είχε έντονα νομικό προσανατολισμό. Παλαιότερα σε προγράμματα εκπαίδευσης, μετεκπαίδευσης και επιμόρφωσης των δασκάλων, διδάσκονταν το μάθημα Εκπαιδευτική Νομοθεσία ή Διοίκηση και Οργάνωση της Εκπαίδευσης και αφορούσε τη συστηματική ανάλυση του ισχύοντα νομοθετικού πλαισίου⁶ για τη σχολική εκπαίδευση. Στη συνέχεια, στα Παιδαγωγικά Τμήματα Δημοτικής Εκπαίδευσης (Π.Τ.Δ.Ε.) και τα αντίστοιχα των Νηπιαγωγών, και στους τομείς Παιδαγωγικής των Φιλοσοφικών Σχολών, καθώς και σε επιμορφωτικά προγράμματα των Π.Ε.Κ. και άλλων φορέων, άρχισε να διδάσκεται το γνωστικό αντικείμενο της Διοίκησης και Οργάνωσης της Εκπαίδευσης σε νέα βάση, καθώς εκτός από την εκπαιδευτική νομοθεσία περιλάμβανε και θέματα διοίκησης, τα οποία απαντούν σε αντίστοιχα προγράμματα των αγγλοσαξονικών χωρών (Λάινας, 2000:32).

Από την νομοθετική επισκόπηση διαφαίνεται ότι διαχρονικά απουσιάζει η οργανωμένη επιμόρφωση των διευθυντών σε θέματα διοίκησης, τόσο η εισαγωγική για τους νέους διευθυντές πριν και μετά την τοποθέτηση στη νέα τους θέση όσο και η περιοδική. Πορίσματα ερευνητικών μελετών (Χ. Σταχτέας & Μ. Γείτονα, 2007. Ε. Καταβάτη & Α. Τσερεγκούνη, 2005. Γ. Γουναρόπουλος, 2004. Π. Στραβάκου, 2003) αναδεικνύουν εύστοχα το ζήτημα της ανεπάρκειας της διοικητικής επιμόρφωσης των διευθυντών των σχολικών μονάδων και της συμβολής της στην ανάπτυξη ηγετικών στελεχών στην εκπαίδευση.

Όπως αναφέρει ο Ανδρέου (2005), είναι εύκολο να διαπιστώσει κανείς την έλλειψη συγκροτημένων και ειδικών προγραμμάτων για την επιμόρφωση των στελεχών της εκπαίδευσης, τόσο σε περιφερειακό και νομαρχιακό επίπεδο όσο και σε επίπεδο σχολικής μονάδας. Η έλλειψη των προγραμμάτων αυτών αποτελεί αδυναμία της κεντρικής εκπαιδευτικής διοίκησης να στηρίξει το διευθυντή στο διοικητικό του έργο και απορρέει από το συγκεντρωτικό εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας, που προσδίδει περισσότερο ρόλο γραφειοκρατικό και διεκπαιρωτικό στο διευθυντή της σχολικής μονάδας παρά το ρόλο του παιδαγωγικού ηγέτη που έχει τη δυνατότητα να λάβει αποφάσεις και να αναπτύξει εκπαιδευτική πολιτική στη σχολική του μονάδα. Εύστοχα αναφέρει ο Λάινας (2000:31) ότι «ο ρόλος των διοικητικών στελεχών της εκπαίδευσης στην καθημερινή πράξη –σε κεντρικό, περιφερειακό, τοπικό και σχολικό επίπεδο– συνίσταται κατ' ουσία στην ανεύρεση, στην ερμηνεία, στον έλεγχο των προϋποθέσεων, καθώς και στην εφαρμογή των κανόνων της εκπαιδευτι-

κής νομοθεσίας, που ισχύουν για τις επιμέρους περιπτώσεις και επομένως δεν υφίστανται ουσιαστικά περιθώρια για την ανάληψη πρωτοβουλιών από μέρους τους σε ουσιώδης τομείς της εκπαιδευτικής διαδικασίας».

Υπό το πρίσμα των παραπάνω διαπιστώσεων, είναι καιρός πλέον και επιτακτική ανάγκη, η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και των διευθυντών των σχολικών μονάδων της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, να σχεδιαστεί και να οργανωθεί γύρω από ένα εκσυγχρονισμένο μοντέλο, σύμφωνα με τις τελευταίες επιστημονικές εξελίξεις, τις ανάγκες των ίδιων των εκπαιδευτικών και του εκπαιδευτικού συστήματος, με στόχο την επαγγελματική και προσωπική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών, τη βελτίωση του εκπαιδευτικού έργου και την κοινωνική πρόοδο.

Σημειώσεις

1. Η βασική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών αφορά το σύνολο των γνώσεων (παιδαγωγικής, ψυχολογίας, διδακτικής κ.ά.) που αποκόμισαν και το σύνολο των πρακτικών ασκήσεων που υλοποίησαν, στα πλαίσια της σύνδεσης της εκπαιδευτικής θεωρίας με την εκπαιδευτική πράξη, οι υποψήφιοι εκπαιδευτικοί (Χατζηπαναγιώτου, 2001).

2. Η έννοια της επαγγελματικής εκπαίδευσης αφορά μια οργανωμένη διαδικασία παροχής θεωρητικών και πρακτικών γνώσεων, δεξιοτήτων και εμπειριών, που λειτουργούν ως εφόδια για μια αποτελεσματική απασχόληση –εργασία σε ένα ορισμένο επάγγελμα (Κωτσίκης, 2003).

3. Ταυτίζεται με τον όρο άτυπη μαθητεία και αφορά τη διαδικασία εκείνη με την οποία κάθε άτομο, σε όλη τη διάρκεια της ζωής του, μαθαίνει και αποκτά γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις και αξίες από την καθημερινή του εμπειρία, καθώς και από τις επιδράσεις που δέχεται από το περιβάλλον της οικογένειας, του εργασιακού του χώρου, του κοινωνικού του περιγύρου (Κωτσίκης, 2003).

4. Η δια βίου εκπαίδευση θεωρείται μια μακροχρόνια διαδικασία που ξεκινά από τη γέννηση και ακολουθεί το άτομο σε όλη τη διάρκεια της ζωής του. Αναφέρεται στην παροχή της μη τυπικής εκπαίδευσης (Coomps όπ. αναφ. στο Κωτσίκης, 2003).

5. Σε έρευνα των Π. Φώκιαλη, Μ. Κουρουτσίδου και Ε. Λέφα (2005), σε εκπαιδευτικούς της Ρόδου που αφορούσε την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών επισημαίνεται ως μειονεκτήματα των επιμορφωτικών προγραμμάτων ο πιε-

στικός χρόνος διεξαγωγής τους και η αδυναμία του συνδυασμού της θεωρίας με την πράξη.

6.Ένα πλέγμα κανόνων δικαίου (νόμων, Π.Δ., κανονιστικών υπουργικών αποφάσεων, οι οποίες συμπληρώνονται από ερμηνευτικές εγκυκλίους) συγκροτούν την εκπαιδευτική νομοθεσία, που προσδιορίζει με κάθε λεπτομέρεια τη λειτουργία της σχολικής μονάδας (Λάινας, 2000).

Βιβλιογραφία

- Ανδρέου, Α. (1992). Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου, Βασική κατάρτιση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών Αθήνα: Όμιλος Συγγραφέων Καθηγητών
- Ανδρέου, Α., σε συνεργασία με Μαντζούφα, Π. (1999). Θέματα Οργάνωσης και Διοίκησης της Εκπαίδευσης και της Σχολικής Μονάδας. Αθήνα: Λιβάνης «Νέα Σύνορα».
- Ανδρέου, Α. (2005). Η επιμόρφωση των στελεχών της εκπαίδευσης. Στο: Μπαγάκης, Γ., (Επιμ.), Επιμόρφωση και επαγγελματική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού (σ.309-317). Αθήνα: Μεταίχμιο
- Barnett ,G. B., & O' Mahony, R. G. (1999). Mentoring and Coaching Programs for the Professional Development of School Leaders. In J. Lumby, G. Crow, & P. Pashiardis, (Eds), Preparation and Development of School Leaders (232-262). New York: Routledge
- Γκόβαρης, Χ. και Ρουσσάκης, Ι. (2008). Ευρωπαϊκή Ένωση: Πολιτικές στην Εκπαίδευση. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ-Π.Ι.
- Γουρναρόπουλος, Γ. (2009). Η διοικητική επιμόρφωση ως παράγοντας ανάπτυξης ηγετικών στελεχών στην εκπαίδευση. Διοικητική Ενημέρωση, 48, σ.64-87.
- Day, C. (2003). Η εξέλιξη των εκπαιδευτικών, μτφρ. Βακάλη, Α. Αθήνα: Τυπωθήτω
- Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο : <http://www.ekdd.gr/inep/index.php>. (27/02/2013).
- Eurydice (2005). Key topics in Europe , Volume 3: The Teaching Profession in Europe: Profile, Trends And Concerns .Supplementary report: Reforms of the teaching profession: a historical survey 19175-20000. Brussels : Eurydice European Unit.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2007). Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Βελτίωση της ποιότητας της κατάρτισης των εκπαιδευτικών, COM(2007) 392 τελικό.

- Ινστιτούτο Επιμόρφωσης και Περιφερειακά Ινστιτούτα Επιμόρφωσης. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://www.ekdd.gr/inep/index.php> (16/02/2010).
- Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο : <http://www.iep.edu.gr/site/index.php/el/> (27/02/2013).
- Καραγιάννης, Γ., Σταγιά, Π., Τσιρίκου, Μ. (2005). Η συμβολή της επιμόρφωσης στην αποσαφήνιση και τον επαναπροσδιορισμό του ρόλου του εκπαιδευτικού. *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 141, 38-54.
- Καταβάτη, Ε. και Τσερεγκούνη, Α. (2005). Οι ανάγκες για επιμόρφωση των νέων εκπαιδευτικών στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Στο: Μπαγάκης, Γ. (Επιμ.), *Επιμόρφωση και επαγγελματική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού*. Αθήνα: Μεταίχμιο σ.286-294.
- Κωτσίκης, Β. (2003). Εκπαιδευτική Διοίκηση & Πολιτική: Οργάνωση και Διοίκηση Εκπαιδευτικών Συστημάτων & Συστημάτων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης. Αθήνα: Έλλην
- Λαΐνας, Α. (2000). Διοίκηση και προγραμματισμός σχολικών μονάδων: επισημονικές προσεγγίσεις και ελληνική πραγματικότητα. Στο: Ζ. Παπανασούμ (Επιμ.), *Ο Προγραμματισμός του Εκπαιδευτικού Έργου στη Σχολική Μονάδα*. Θεσσαλονίκη : ΥΠΕΠΘ, σ.23-39.
- Μαυρογιώργος, Γ. (1988). Βασική εκπαίδευση, επιμόρφωση και μετεκπαίδευση εκπαιδευτικών: Ένας φαύλος κύκλος αναπαραγωγής. Στο: Βασική Κατάρτιση- Επιμόρφωση- Μετεκπαίδευση των Καθηγητών. Αθήνα: Ε΄ Εκπαιδευτικό Συνέδριο ΟΛΜΕ, Θεσσαλονίκη 2-5 Απριλίου 1987, σ. 788-798.
- Μαυρογιώργος, Γ. (1996). Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών: Οι μορφές της και το κοινωνικοπολιτικό τους πλαίσιο. Στο: Γκότοβος, Α., Μαυρογιώργος, Γ., Παπακωνσταντίνου, Π., *Κριτική Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Πράξη*. Αθήνα: Gutenberg, σ. 85-103.
- Μαυρογιώργος, Γ. (1999). Επιμόρφωση εκπαιδευτικών και επιμορφωτική πολιτική στην Ελλάδα. Στο: Αθανασούλα-Ρέπα, Α., Ανθοπούλου, Σ-Σ., Κατσουλάκης, Σ., Μαυρογιώργος, Γ., *Διοίκηση Ανθρώπινου Δυναμικού*. Πάτρα: ΕΑΠ, σ. 93-135.
- Μαυρογιώργος, Γ. (2003). Ανιχνεύοντας την εκπαιδευτική πολιτική για τον εκπαιδευτικό στα επιχειρησιακά προγράμματα (ΕΠΕΑΕΚ) του Υπουργείου Παιδείας. Στο: Μπαγάκης, Γ. (Επιμ.), *Ο εκπαιδευτικός και η ευρωπαϊκή διάσταση στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Μεταίχμιο, σ. 349-365.
- N.1566/198, (Φ.Ε.Κ. 167/30.9.1985, τ. Α΄) «Δομή και λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις».
- N. 1824/1988 (Φ.Ε.Κ. 296, τ. Α΄/1988) «Ρύθμιση θεμάτων εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις».
- N. 2009/1992 (Φ.Ε.Κ. Α΄, 18/14-2-1992) «Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής

Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και άλλες διατάξεις».

- N. 2327/1995 (Φ.Ε.Κ. Α', 156/31-7-1995) «Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας, ρύθμιση θεμάτων έρευνας παιδείας και μετεκπαίδευσης εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις».
- N. 2986/2002 (Φ.Ε.Κ. 24/13-02-2002) «Οργάνωση των περιφερειακών υπηρεσιών της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και των εκπαιδευτικών, επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις» .
- N. 3848/2010 (Φ.Ε.Κ. 19-05-2010) «Αναβάθμιση του ρόλου του εκπαιδευτικού- καθιέρωση κανόνων αξιολόγησης και αξιοκρατίας στην εκπαίδευση και λοιπές διατάξεις».
- N. 3966 (Φ.Ε.Κ. 118 Α' / 24-05-2011) «Θεσμικό πλαίσιο των Πρότυπων Πειραματικών Σχολείων, Ίδρυση Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Οργάνωση του Ινστιτούτου Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και λοιπές διατάξεις».
- Π.Δ. 255/79
- ΥΠ.Ε.Π.Θ. (1996). Πρόσκληση Ενέργειας 1.3.α Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών, Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ./Β'Κ.Π.Σ. Αθήνα
- Ξωχέλλης, Π. (2003). Η ενδοσχολική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών: Ελληνικές εμπειρίες. Στο: Φώκιαλη, Π., Τριάρχη-Hermann, Β. και Καϊλα, Μ., Θεματικές Επιμόρφωσης και Μετεκπαίδευσης Εκπαιδευτικών (39-46). Αθήνα: Ατραπός
- Ξωχέλλης, Π. (2005). Ο εκπαιδευτικός στον σύγχρονο κόσμο. Αθήνα: τυπωθήτω Γ. Δάρδανος.
- Π.Ι. (2009). Πρόταση του Π.Ι. για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.eduportal.gr/modules.php?name=News&file=print&sid=319> (14/01/2010).
- Σταχτέας, Χ. και Γείτονα, Μ. (2007). Βασικά χαρακτηριστικά του προφίλ των διευθυντών των σχολικών μονάδων της Μαγνησίας. Σύγχρονη Εκπαίδευση, τ. 150, σ. 79-90.
- Στραβάκου, Π. (2003). Ο Διευθυντής της Σχολικής Μονάδας Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης: Θεωρητική ανάλυση και εμπειρική έρευνα. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Αφοί Κυριακίδη
- Ταρατόρη-Τσαλκατίδου, Ε. (2000). Η επιμόρφωση από την σκοπιά των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Αφοί Κυριακίδη
- Φώκιαλη, Π., Κουρουτσίδου, Μ. και Λέφας, Ε. (2005). Ζήτηση και επιμόρφωση: Οι συνιστώσες της επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών. Στο: Μπαγάκης, Γ. (Επιμ.), Επιμόρφωση και επαγγελματική ανάπτυξη του

- εκπαιδευτικού. Αθήνα: Μεταίχμιο, σ. 131-138.
- Χαραμής, Π. και Κοτσιφάκης, Θ. (2005). Πολιτικές επιμόρφωσης εκπαιδευτικών: 1992-2004: Αξίες, σκοποί, προγράμματα. Στο: Μπαγάκης, Γ. (Επιμ.), *Επιμόρφωση και επαγγελματική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού*. Αθήνα: Μεταίχμιο, σ. 355-361.
- Χατζηπαναγιώτου, Π. (2001) *Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών: ζητήματα οργάνωσης, σχεδιασμού και αξιολόγησης*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Abstract

The present study aims at presenting the educational policy of our country (Greece) as regards the teachers and the directors of Primary Schools. In initially refers to the meaning, the content and the significance of Further Education and then it attempts a survey of the legislative framework of the last thirty years. This survey introduces critically the institutional interventions of the State on the issue of Further Education and Professional Training of teachers. Finally, a brief reference to the European Programmes of Further Education is made.

Δουλκερίδου Παρθένα, MSc

Δασκάλα-Διευθύντρια 1ου 12/θέσιου Δημοτικού Σχολείου Κιλκίς

Κ. Νικοτσάρα 12, Κιλκίς, 61100

Τηλ: 23410-22434

Τηλεομοιοτυπία: 2341022434

E-mail: nopidoul@yahoo.gr